

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 > — >
 Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a GERHARD NÉMETH.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posilať predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Obraz asfaltovej ulice v Budapešti, po rychlo nastatom mráze.

Krešťania! kupujte len u krešťanov!

Nešťastný list.

Každému človekovi najdrahším pokladom je počestnosť a dobré meno. Ten, kto nedbá o svoje dobré meno, ten nezaslúži miesta medzi poctivými ľuďmi. Ten, kto prestupuje pravidlá spoločenskej slušnosti, ten nesmie sa sťažovať, keď stretá sa so všeobecným opovrhnutím.

Každý človek musí, mať ľudský cit, každý človek pozor dávať musí. Že čo sluší sa v ľudskej spoločnosti a čo nie. Menovite tí ľudia, ktorí druhých viesť a riadiť majú, veľký pozor musia dávať na počestnosť a vážnosť svoju. Veď každý poddaný len vtedy v uctivosti má predstaveného svojho, keď vidí, že predstavený svedomito pokračuje a hranice ľudskej slušnosti, počestnosti neprestupuje. Kto nemá haňby, ten nenie súci za predstaveného.

Na našom uhorskom sneme nepekne, smradlavé veci poodokryvaly sa pri pojednávaní tohoročného rozpočtu. Oposícia Apponyiho nedrží za hodné do reči sa pustíť s liberálnou obrovskou väčšinou, preto najviac len ľudovej strane pripáda úloha, poukázať na výčiny a na ošklivé prostriedky, ktorými sohnala sa terazšia obrovská väčšina vládnej strany.

Liberálom, rozumie sa, nepáči sa to. Všetko bolo v krásnom poriadku pri voľbách, tak hovorila. Len ľudová strana nesvedomito búrila. Zmeškal a Lepsényi darmo predstavujú miesta a osoby, ktoré účasť braly pri ukrutnosťach volebných. Liberáli nechcú uznať pravdivosť reči vyslancov ľudovej strany. Ba naopak, liberáli dokázať chcú, že ľudová strana je vlkom, a oni že sú nevinným baránkom.

Avšak povedať, potárať dá sa všeličo, lež dôkazy predniesť, to už ťažšie ide. I liberálom ťažko je dokázať to, čo na ľudovú stranu radi by nakydať. Šmialovszky nemal inšieho dôkazu proti ľudovej strane, iba akési babské táraniny. „Počul som,“ a „tak vypravajú“, toto byly dôkazy jeho.

No pán ministerpredseda priniesol na snem i dôkazy. Chválil sa, že má hromadu listov, ktoré písané byly na ľudovú kanceláriu. Tieto listy, menovite ale list Blaškovicša (apponyistu), použiť chcel čo zbraň proti oposícii. Lež stalo sa, čo nepredvídal. On strieľať chcel cudzími listami na Apponyistov a na ľudovú stranu, a len samého seba postrieľal. Zbraň cudzích listov vybuchla nazpät a pokalichila nielen tvár ministerpredsedu, lež zašpliechala i tváre všetkých mamelukov.

Ľudový vyslanec Molnár a Blaškovicš žiadali, aby ministerpredseda povedal, akým spôsobom prišiel k cudziemu listu. Vyslovili

sa aj iní vyslanci, že nesluší sa, aby cudzie listy prečítavaly sa v snemovni. Zvláštne Oskár Ivánka ostro vyslovil sa o pokračovaní ministerpredsedu. Cudzí listy v snemovni prečítavať a nútiť oposíciu, aby také listy počúvala, to je vraj nepekne, „to je jednoduché sviňstvo!“ tak vyslovil sa vyslanec Ivánka v rozhorčenosti svojej. Predseda snemovne napomenul ho, že neslušne vyslovil sa. Ivánka vyhovárať sa a riekol, že on za „nepočestnú vec“ považuje, aby pozeralo sa do cudzích listov bez dovolenia vlastníka.

Pán ministerpredseda a jeho tábor boli v náramných úzkostach. Veď také výrazy, že „sviňstvo“, „nepočestná vec“ predsa len pohnúť musia človeka, čo by hneď i takú kožu mal na tvári, ako byvol.

Liberáli zbledli. Videli, že ministerpredseda nešťastnú zbraň použiť ku obrane svojho tábora. Bez dovolenia vlastníkov prijal cudzie listy a k tomu ešte i verejno opovážil sa z nich v snemovni čítať.

Toto protiví sa pravidlám vzdelanosti. Citlivý človek neprijme a verejno čítať nebude cudzí list bez dovolenia, ba i zákonom zakázano jest cudzie listy prijímať a ku škode iných ich upotrebiť. Preto i sám ministerpredseda verejno uznal, že „bez pochyby *nepravou* cestou“ dostal tie listy, na ktoré sa čo na dôkazy odvolával.

Liberáli zubami škripali, ministerpredseda bľadnul, červenel, pot s čela si utieral, ale už bolo darmo. Minister z cudzieho listu chcel strieľať, aj vystrelil, ale ukrutného capa zastrelil. Zažalovali ho u súdu pre priestupok tajomstva listov na základe 327. §. trestného zákona.

Ono to bude veľmi zaujímavé. Veď je to len predseda nepekne, jestli minister dovolil by si také niečo, čo zakazuje sa trestným zákonom. Prvý úradník, prvá úradná hodnosť krajiny zažalovaná, to nevidí človek bárs kedy. Teraz vidieť to musíme v Uhorsku na slávu liberálneho poriadku.

Listy z ľudovej kancelárie prebývajú teda hlavu pánu ministerpredsedovi. Bolo mu to treba? Teraz v snemovni a v novinách ostro, a nemilosrdno ho napadli, že nepokračoval po gavaliersky, že prehršil sa proti vzdelanosti, ba i proti trestnému zákonu. „Sviňstvo!“ a „nepočestná vec“, tieto ostré slová vyslancu Ivánku museli si liberáli do vrecka strčiť. Bľadli, červeneli, lež pomôcť už nemohli. Čo Bánffy cudzími listami pokazil, to nedá sa tak ľahko napraviť.

Darmo vyznal ministerpredseda, že ako dostal sa mu do rúk ten nešťastný list Blaškovicša, písaný na ľudovú kancelariu. List tento zostal vraj medzi písmami v tom byte, z ktorého kancelaria ľudovej strany presťahovala sa v novembri r. 1795. Nový obyvateľ Rosenberg našiel balík s písmami a nedal ho vlastníčkovi, lež zanesol ho do redakcie novín „Pesti Napló.“ Páni redaktori, Braun a Vészi tiež neodovzdali list ľudovej kancelárii. Vészi zanesol list Bánffyemu do rúk. Takto vyznal vec sám pán ministerpredseda, ale až keď priháralo.

List ten zostal teda na smetisku v byte ľudovej strany nuž teda všetko je v poriadku. Čo koho do toho, keď dakto vzdihne list zo smetiska a dá ho ministrovi, aby bojoval proti opozície zbraňou zo smetiska.

Len to je chyba, že Vészi, keď odovzdal list, prosil, aby list na verejnosť nepriniesli. Avšak o tejto žiadosti redaktora Vésziho nič nepovedal ministerpredseda, až keď vyslanec Bolgár v mene redaktora osvedčil sa, že redaktor Vészi uverejnenie a upotrebenie listu zakázal. Teda ministerpredseda vzdor žiadosti redaktora (žida) list neuverejnil.

Vec teda objasnila sa. Na smetisku ľudovej strany našli list, dopratali ho ministromi a minister vykránil ho v snemovni čo zbroj proti opozície. Minister proti vole redaktora list uverejnil a dokázať chcel, že pri voľbách Apponyisti bratričkovali s ľudovou stranou. Avšak list písaný bol ešte v r. 1895. dňa 20. septembra, keď o voľbách ešte ani chýru nebolo. List ten teda ministerpredsedu smiešnym učinil.

Z celého pádu toho vysvitlo, že liberáli radi upotrebujú služby špionov. Preto i „Nem. Ujság“ 24. januára písal takto: „Z toho vidno, že prijal služby špionov. . . Čo by neurobil žiaden poctivý človek, to ministerpredseda Uhorská považuje za dovolené.“ Takto hľa, píšu o tej zbrani, ktorú ministerpredseda použil.

Pred desiatimi rokmi žalovali v Kovačici jednoduchého roľníka, Jána Matochu pre urazenie listovej tajnosti. Tento neučený človek našiel list pred krčmou, prečítal ho a dal ho farárovi, aby list odovzdal sa tomu, komu patril. Tento jednoduchý roľník teda mal toľko citu, že list cudzí nezadržal u seba. A predseda, ponač list prečítal, odkúdený bol od okr. súdu na 8 dní väzenia. Avšak kráľ, tabula a kúria oslobodily ho, ponač obsah listu nesdelil druhým a len preto ho čítal, aby list patričnému vlastníčkovi prišiel do rúk.

Skoro v tom istom čase odsúdila kr. kúria jedného obžalovaného, ktorý v Miškovci našiel potrhane telegrammy, poskladal ich a uverejnil ich v novinách »Egyetértés.« O týchto dvoch

pádoch píše „Nemz. Ujság“ v č. 28. takto: „Spytujeme sa, ku ktorej veci pripodobníť ten skutok, ktorý spáchal barón Desider Bánffy? Keď sa teraz dozvie Ján Matoch, čo urobil ministerpredseda s Blaškovicšovým listom doista zbúri sa jeho sedliacky cit cti, vidiac také mravy, aké ministerpredseda predstavuje Ján Matoch zaiste čaká, že uhorská spravodlivosť urobí poriadok s ministrom-predsedom, ktorý vyzradil listovú tajnosť.“

Lež nielen domáce, ale i zahraničné noviny ostro posudzujú túto listovú záležitosť. Bár naši liberáli usilovali sa zamlčať túto nepeknú vec, viedeňské noviny „Wiener Allg. Ztg.“ predseda priniesly chýr o listoch Bánffyho. Tieto liberálne viedeňské noviny písaly, že „ čítanie toho nešťastného listu v snemovni je viacej, ako prečin: je to nevysloviteľná hlúposť, čo v politickom živote býva osudnejším, ako to násilenstvo.“

A v skutku vo Viedni veľmi zazlievajú to Bánffyemu, že v snemovni vyzradil listovú tajnosť. Ten list zo smetiska ľudovej kancelarie uškodil viac, nežli tie príkladné voľby. Ten nešťastný list možno poklát il i ministerské stolce.

x.

POLITICKÉ CHÝRY.

Minister vnútorných záležitostí gr. Golluchovszky veľké porady držal s Tallianim, pápežským nunciom, ako i s uhorským ministerpredsedom a Wlassichom, ministrom kultu a osvety. Jako sme v minulom čísle opísali, pri vymenovaní grófa Majlátha za biskupa, zastrelili veľkého capa, teda tú vec včul napravovali. Jako sa zdá i napravili, lebo gr. Gustáv Majláth je už v skutku vymenovaný za sedmohradského biskupa. Dočasne za vypomocného biskupa ku Fraňovi Lönhartovi, po smrti tohoto ale stane sa skutočným biskupom. — Bolo mnoho galiby skrz to; že vraj Wlassich minister mal o úrad prísť, takto ale je už všetko v poriadku. — Vymenovaniu toľko sa z našej stránky len tešiť môžeme, lebo gr. Gustáv Majláth, doterajší farár Komárňansky je telom i dušou oddaný ľudovej strane — a jako sa aj hovorí — že sa preto neľúbi tým pánom ministrom.

Ministri behajú po Viedni. Osobné vlaky sa preháňajú hore-dolu z Judapeštu do Viedne. Osvietení páni ministri sa vozia, zháňajú tak husto, že dnes-zajtra štreka bude len pre samých ministrov. Snáď nebudú meť za zlé tí páni, keď sa skromne opýtáme, čo ich tam tak veľmi zaujíma? My chudobní, ktorí sa už len samou porciou potíme, díváme sa na túto — jako maďarské časopisy poznamenajú — komédiu veľkých pánov, bez toho, žeby sme vedeli čo sa robí, to jest čo robia s nami, bez nás? Toľko asi badáme, že tej behácky koniec bude asi to, že nám zas na krky dačo privesia. Teda nám aspoň rovno

povedzte: Koľko millionov nás tie cesty budú stáť? Druhé noviny zas radia, žeby vraj lepšie bolo, keby tých pánov, jako i celý parlament, tých starostlivých otcov drahej vlasti rozohnali, aby radšej motyky a kosy pobrali do rúk a postavili sa medzi nás do užitočnejšej práce. Snáď by to o mnoho lepšie bolo?

Vláda upustila. Gróf Gustáv Majláth, ostrihomský kňaz a zástupca Jána Molnára na komarňanskej fare, predsa vymenovaný je za pomocného biskupa sedmohradského a síce s právom nástupníctva. Pred krátkym časom gróf Majláth nechcel prijať kráľovské vymenovanie. Minister výučby a náboženstva vystavil vymenovanie tak, že „právo nástupníctva“ nebolo v ňom obsažené. Všeobecne vedelo a písalo sa, že i kráľ, i Talliani, vyslanec pápežov, usniesli sa, že gróf Majláth má byť nielen pomocníkom, lež i „nástupcom“ staručkého Lönhardta, biskupa sedmohradského. Avšak liberálom nebolo to pochuti. Gróf Majláth drží vraj s ľudovou stranou, teda nesmie byť nástupcom biskupa. Teraz minister prinútený bol nové vymenovanie vystaviť s „právom nástupníctva.“ Zaiste vôľa a rozkaz kráľov bol takto vyplnený. Toto druhé vymenovanie gróf teraz už prijal. Liberáli teraz už chvália grófa Majlátha čo výtečného kňaza a dobročinného muža. Zabudli, že predtým za nesúceho považovali ho, lebo že drží s ľudovou stranou a je rodinou grófa Ferdinanda Zichyho. Vo Viedni a v Ríme poznajú už tuším našich liberálov. Veď by to bolo i divno, jestli za biskupov len takých svobodno by bolo vymenovať, ktorí páčia sa liberálom. Z tohoto vidno, že jak potrebná je katolíkom autonómia (samospráva), aby si totiž sami spravovať mohli cirkevné svoje záležitosti, jako to iné náboženstvá u nás majú. Pri otváraní snemu v trónnej reči spomenutý bol i návrh autonómie. Lenže vláda nenáhli veľmi s autonómiou katolíkov, lebo dľa dnešného stavu veľkú moc má v rukách pri vymenovániach a vyznačeníach cirkevných. I teraz s grófom Majláthom dľa ľúbosti svojej chcela zschádzať. Lenže pred vôľou Viedne musila upustiť.

Kalvíni nám prisvedčujú. Ten nový poriadok nepáči sa akosi ani kalvínom. Karol Eötvös vyslanec (kossuthista) 26. januára v snemovni verejno vyznal, že matriky o mnoho v lepšom poriadku byly, kým ich kňazi viedli. Teda teraz máme matriky drahšie a horšie. Dobré zapamätáme si toto vyznanie kossuthistu. Tiež treba zapamätáť si i svedectvo druhého kalvína, a síce Karola Szász-a, kalvínskeho „biskupa.“ Tento pán veľmi bojoval medzi kalvíni za civilné manželstvo, teraz ale, dľa „Alk.“ č. 24. v kalvínskom kostole v Pešti verejno vyslovil sa pri sobáši Šáriky Soldos, že táto slečna po civilnom sobáši ešte nemôže sa menovať menom jej snúbenca; teda i kalvínský „biskup“ až po cirkevnom sobáši v kostole uznáva právo nevesty, menovať sa po mene jej muža. Bolo to pekne, keď Šárika Soldos v kostole prisahala a menovať sa chcela ženou Ladislava Beöthy-ho, ponevác už po civilnom sobáši bolo. Kalvínsky „biskup“ skočil jej do prísahy a riekol: Ešte nie (žena Beöthy-ho), ešte len bude.“ Teda kalvínsky biskup neuznal ju za ženu po civilnom sobáši, lež až po cirkevnom. Len to je otázka, či tohoto kalvínskeho „biskupa“ tiež zažalujú, jako zažalovali tých katolíckych kňazov, ktorí dľa učenia cirkve kázali, že civilny sobáš pred Bohom a cirkvou nenie ešte manželstvom. Veď i o tomto pánu kalvínovi povedať sa môže, že verejno, v kostole, úradne učinkujúc „búril“ proti civilnému manželstvu, keď civilno sobášenú paničku, Šáriku, neuznal za manželku mladoženicha. Dobré zapamätajme si

teda svedectvo týchto dvoch kalvínov, svedectvo o matrikách a civilnom sobáši.

Vyslanec s pensiou. V piatok 22. januára Julius Városov pýtal sa v snemovni ministra, kde vzal peniaze na voľby. Nedostal odpovede. Gejza Polónyi zase predniesol, že stolica Torda do pensie dala svojho podžupana Dósu, udeliac mu 1449. zl. ročitej pensie, ponevác dľa svedectva lekárskeho podžupan trpí veľkú slabosť, roztržitosť a chytro vraj ustane. Len to je divné, že tento slabý a roztržitý pán vyvolený je za ablegáta a sedí vo vládnej strane. Za podžupana teda nebol súci, lež za ablegáta obstojí a berie i pensiu i vyslanecký plat. Polónyi pýtal sa, či v novembri a decembri bral aj vyslanecký aj podžupanský plat. Ale, rozumie sa, odpovede ani on nedostal. Karol Eötvös tiež pýtal sa, kde vzal Bánffy peniaze na voľby? Odpovede tiež nedostal.

Krajinský snem.

23. jan. Snemové zasadnutie dneskajšie bola miešanina epizódov senzácii a prezradení. Jul. Városov prezradil jedného služného, G. Polónyi jedného bývalého vicišpána, ktorý je teraz ablegátom. Oba dva pády poťahujú sa na voľby ablegátske, pri ktorých sa títo horspomenutí páni nie priam pekne držali. Pomaly sa teda všade vypchá šidlo z vreca a dozvieme sa o všetkom, čo sa v tých krutých časoch kde porábalo. I o listoch bola zas reč, Bánffy sa na oslovenie Blaškovicca umýval, jako môhol.

24. jan. Búrka bola v snemovni, jakej už dávno nebolo. Mikuláš Lepšényi zahrnel, a jako hrom do buka šibal do tvári liberálom, že sa len za masnými hrcami zháňajú. Vyvadil sa s nimi i pre krvavé voľby, lež dlho to netrvalo. Liberálny tábor to nemôhol zniesť, predseda snemu Szilágyi teda jednoducho zakázal Lepšényimu aby ďalej rozprával. Toto je veľmi zriedkavý pád. On pravda celý rozhorčený musel sadnúť, ale čo mal na jazyku, s tým neostal dlžen, lebo o pár dní neskôr im to predsa len vyčítal, pravda, trochu fajnejšie.

26. jan. Trudný deň mal Bánffy. Už dávno toľko nepodstúpil, jako dnes. Našiel sa natoľko smelý ablegát, ktorý mu zretedelne povedal do očí, že jeho jednanie, čo sa týka otvárania cudzým ľuďom prislúchajúcich listov, je jednoducho sviňstvo. Bol to Ivánka, ktorého za toto slovo k poriadku volali, ale Bánffy už mal vo vačku pekný komplement, ktorý zaiste ľahko nezabudne. Našiel sa pravda liberál Gajári, ktorý ho bránil chudáka, ale to len tak vyzieralo, jako keď do pasty chytenú líšku, druhá líška takým spôsobom chce vyslobodiť, že jej odhryzne nohu prichytenú a tak ju potom „vyslobodí“. — Molnár opát tiež podotknul jedno-druhé, jakým spôsobom ten Bánffy, tie listy dostal do moci. Ku koncu Bánffyho ešte F. Bolgár vykabátil, tak že ten zástup tých liberálov čušal, ani sa nikto len neohlásil.

27. jan. Liberálom zaiste ešte hučalo v ušiach včerašie kruté napádanie p. ministrapredseda Bánffyho, alebo sa im čosi nepekneho muselo snívať, lebo veľmi smutno sa schádzali. Každý sa do zeme díval a bol jakýsi tuho zamyslený. Lež povzbudil ich zas Lepšényi, ktorý v mene ľudovej strany rečnil, jak bezzákladné sú tie podozrievania, ktorými sa mnohí, a najviac liberáli oproti ľudovej strane chovajú. Pritom hneď i vládnej strane vyčítal, čo pár dní predtým nesmel,

aby vraj pred svojim domom zametali, aby radšej na seba dali pilnejší pozor, a pýtali sa sami seba: čo sú vlastne. Lebo že sú už dnes tak pomatoní, že sú ani sami neni tí, jakými sa menujú, a za jakých sa udávajú.

29. jan. Krátke zasadnutie bolo dnes, na ktorom Jozef Kubina, ablegát ľudovej strany verejnú otázku upravil na ministra vnútorných záležitostí ohľadom hlavného župana trencianskej stolice, Szalavského, o ktorom — jako hovorí — v novinách verejne píšu už asi štvrt roka, že je obžalovaný pre falšovanie listín, a klamstvo. Predseda volal Kubinu k poriadku, ktorý ale ručil za to, že tieto žaloby ležia pred niriatskou súdnou stolicou.

Niektoré zásady liberálov a socializmu.

Viere Turkov, pohanov nevzdelaných, hlavná zásada je: niet Boha krem Allaha (meno Boha Turkov). Podobná je aj zásada liberálov, pohanov moderných, vzdelaných, ktorá znie: niet Boha krem štátu. Pod slovom štát rozumia ale štát liberálov, seba samých. Keby ale pánstvo v štáte katolíci mali, vtedy by štát hneď prestal byť Bohom. Liberáli teda hovoria: štát je Boh, liberáli ale sú štát. Samo sebou sa rozumie, že týmto nemôže byť spokojná cirkev svätá katolícka. Lebo Boh je nad všetkými štátmi; a cieľ štátov je duševný a hmotný dobrobyt obyvateľstva. Ale vôľa štátu a jeho riaditeľov nenie hlavný zákon, lež zákon súhlasiť musí s prikázaním božím. Toto učí cirkev. Liberálom ale to nenie dľa chuti, priam preto vypovedali nepriateľstvo a prenasledovanie cirkve, a preto ju chcjú celkom štátu podrobiť.

Túto zásadu od liberálov naučili sa i socialisti, lebo oni povstávajú a vravia liberálom: to je veľmi pekné, že štát je Boh, ale štát sme my. Vy ste už starí a slabí k panovaniu. Že socialisti nemajú pravdu, to je istá vec; to ale musíme dovoliť, jestli liberáli majú pravdu, vtedy aj socialisti. Lebo liberalismus je pánstvo niektorých tried ľudstva, o dobrobyt sedliakov, remeselníkov a robotníkov sa nič nestará. To sa ale nemôže ľubiť socialistom. — Prvej ale musíme povedať čo sú socialisti? Socialisti sú ľudia chudobní, ktorí peňazí veľmi málo, lebo nič, viery ale celkom nemajú. Ľudia, ktorí skrze liberálov a židovsko-liberálne noviny viery sú pozbavení, a preto majetky bohatých medzi sebou rozdeliť si žiadajú. To delenie sa tiež od liberálov naučili. Lebo kto by nevedel, že liberáli sa chcjú deliť s majetkami cirkve. Socialisti ale ďalej uzavierajú; jestli je dovolené odobrať majetky cirkve, prečo by nebolo dovolené od bohatých, od bankárov? Prečo majú byť majetky v rukách jednotlivých, pokiaľ veľké množstvo ľudí hlad trpí. Proti tomuto nemôžeme

nič povedať, jestli liberáli pravdu majú ohľadom na odobranie cirkevných majetkov. Pravda z kresťanského stanoviska mienka liberálov je falošná vlastnosť, majetok je svätý, lebo Pán Boh povedal: „nepokradneš.“ Keby povolanie človeka bolo len požívať, jest a piť, vtedy by mali socialisti pravdu, lebo prečo by mala len jedna čiastka človečenstva vyplniť svoje povolanie, prečo by mali boháči do hostincov, do divadiel chodiť, pokiaľ chudák robotník sa trápi a biedu trpí. Lenže katolícka viera vyučuje, že naše povolanie nenie na zemi byť blaženým, blaženosť opravdivú tu ani dosiahnuť nemôžeme, ale ju hľadať máme v budúcnom živote. Ponevác ale liberáli túto vieru zo srdc niektorých ľudí vyrvali, tí celkom dôsledne socialistmi sa stali.

Liberáli veľmi radi hovoria: všetci ľudia sú jednaký; a vychlúbajú sa s tým, že oni oddialili rozdiel medzi istými triedami človečenstva, medzi zemänstvom a nezemänstvom jestvujúci. Nepomyslia si na to, že oni miesto zemänstva do spoločnosti priviedli triedu bankárov, rozdiel medzi istinármi a chudobnými, ktorý je nezrovnateľný. Tu stanie pred liberálov shroziacou päsťou socialist a hovorí: Ano bratia, vy máte pravdu, všetci ľudia sú jednakí. Prečo by som mal ja biedu trpeť a ty požívať. Peniaze a majetok musí byť rozdelený. Zľakaný stojí liberál a nevie dať odpoveď.

Teda tá rovnosť je len domnelá, je prostriedok, ktorým chcjú ubohý ľud pre seba získať. Ešte jedno heslo liberálov, priam tak falošné ako predošlé, ktoré neprestajne vytrubujú do sveta je: všetko skrze ľud. Tu socialisti zas držia za ľud tých niekoľko veľkomestských robotníkov viery pozbavených, a taktó pánstvo pre seba si chcú zaopatriť, nepomysliac na to, že ľud opravdový je nábožný a bohabojný. A samo sebou, toto heslo u liberálov je falošné, a v ustách ich len klam a lož. Lebo ako oni rozumia to heslo, videli sme pri posledných voľbách. Keď ľudia sú nie liberáli, vtedy ich vôľa už nieje svätá, vtedy sú už „pálenkou ohlúpení slováci,“ ktorých o volebné právo olúpiť je dovolené. — Toto sú falošné hesla a zásady liberálov poťahom na socialismus. Ohavnosť liberalismu v prítomnosti už z vlastného presvedčenia poznáte, včul vidíte, že zkazonosný následok je socialismus, ktorý prevratom hrozí celú spoločnosť, a preto každý statočný človek, v ktorom ešte nevyhasol celkom duch kresťanský, zrieknuť sa ho musí.

Jozef Buday.

Kmoter Ščetka a Fikulko

rozprávajú sa o minulej voľbe.

Fikulko sediac sám v dedinskej krčme, hovorí k sebe: Zaspievám si, aby mi bolo veselšie, spieva nasledujúcu pieseň, na nápev „Na Tatrách sa blyská“

Radosť mám, že už som
Neni liberálom,
Budem rád postávať
A zimu tam znášať
Na tom „ringu sviňskom.“

Pod širokým nebom
Žízniť hotový som
Však mi odplatí to
Česť a dobré meno
Keď si zachovám ho.

Nebude čakať mňa
S metlou moja žienka
Ani sa jej oči
Nezarmúta nikdy,
Keď príjdem ja z voľby.

Nebude viacej mňa
Žiadna stará metla
Hladíť po chrbáte
Hlave a mej tváre
K haňbe môjho mena.

Š.: „... A ja vám sľubujem

Požehnanie Božie
Nezanechá toho
Boh, ktorý sa jeho

Pripojuje „ľudu“. Tak kmoter, teší ma že som s vás tak zafatého ľudáka spravil.

F.: Ej kérem kmoterko ale zle a zle sa mi vede.

Š.: Videl som, že ste proti svojej vôli, izby uličné prevetrovali.

F.: Ej kérem, drahé prevetrovanie to, keď ani jedného celého okna nemám a veru teplo neni.

Š.: Jak sa vám to ale prihodíť môhlo, však dom váš cez štyri noce varovali žandári.

F.: Varovali veru, naráz brink, brink a okien nebolo.

Š.: Čuli ste kmoter čo sa stalo na Cajli?

F.: Čo kérem? Ja včul nič nového neviem, po neváč nikam pre haňbu nejdem.

Š.: Tam kmoter, dve ženičky, zaspievaly si pod oknami rychtára „ľudovú pieseň“. Rychtár ich zažaloval u slúžneho, a tak musia 100 zlatých, každá po 50 zaplatiť. Týmto rychtár vysadený na koňa, že popísal celý hárok tých, ktorí by slovo proti liberálom boli vypustili a chystá sa zase ísť k pánu slúžnemu.

F.: Ale on to neurobí!

Š.: Ba urobí, preto aby nás viac pri súde bolo idem aj ja pod jeho okna spievať:

Rychtáre Caljanský
Co si si pomyslel
Liberálom k vôli
Hlasovať si išiel.

Česť a dobré meno
Je najlepšie veno
Že si bol liberál
Už ho máš strateno.

Prijde volencia
Rychtárom nebudeš
Ze si bol liberál
Však to obanuješ.

Tá obec cajlanská
Teba rada nemá
Žes ju zapovrhol
Viac sa sklamať nedá.

Už sa pomstviť prestaň
Však si ty tiež krestan
Nechoď do slúžneho
Žalovať bližného!

Hlásnik.

Pomsta opravdivej krestanskej lásky.

Píše: Habovčan.

Bolo to koncom jasene. Všade bolo pusto a smutno, i v samej hore, kde len pred pár dňami rozliehal sa utešený švehol veselých vtáčkov, včul nepočul len čarovné ševelenie ranného vetrička, medzi tmavozeleným ihličným lístím jedlových hôr. Uprosieť tejto jasenej pustoty v hore grófa Pavloviča vidieť úhľadný dom poľného. Tu býva starý a verný poľný Prčo s jedinnou svojou dcérou Aničkou.

V dome panuje ticho, smutno, jako vonku v prírode.

Poľný stojí pri obloku a zaslzenýma očima díva sa jako jedon list za druhým padá so stromov, ktoré o krátky čas majú celkom pozbavené byť svojej krásy. Čelo sa mu svráskavelo, no vyjasnilo sa ono časom, vtedy, keď mu prišlo pozrieť na jedínú jeho dcérušku, ktorá sa u jeho nôh sediac iherala. Tú tajemstvenú tíš prerušily kde tu len hlboké vzdychy úbohého poľného, ktoré nijako nevládal v sebe udusiť. Anička ešte nikdy nevidela otca svojého tak smutného. — Keď pred dvoma rokmi pochovali jej matku, otec práve tak smutne díval sa oblokom do pustej hory. Anička trúfala si, že otec akiste na matku myslí, začne ho tešiť:

„Nermúť sa otec môj! Naša matka je zajiste v nebi!“

„Pravdu máš dieťa moje“ — odvetí poľný, — plačom objíme dievča — oj i toho som sa musel ešte dožiť!“

V tom počuje kroky popod oblok. — Poľný utrel si slzy s tváry a napravil si svoju rovnošatu. — Dvere sa otvorila a do izby vkročil vysoký krásny pán v loveckom úbere: zaním vkročil dnu jeho dvanásť ročný syn Vincó a jedon honec. Gróf Pavlovič — to bolo meno prichodzího, tak s vysoka povie Prčovi:

„Vy ste, jako Vám je známo, prepustený zo služby. Za tri dni sa mi vypracte z mojeho kvartielu, ktorý odvčulka patrí novému môjmu poľnému.“

Kto starého Prča pred niekoľko chvíľami videl, neveril by, že on túto reč tak upzive vypočúva.

„Ja sa podávam výroku Vašej Excellencie, pane grófe — bárs je to nie pekne, že vy starého a verného svojho služobníka pre darebnícu prepúšťate zo služby a odoberáte mu krvopotne zaslužený kúsok chleba.“

Gróf sa na hlas zarehotal, pôjme syna za ruku, tento ale kopnul nohou ubohé dievča Aničku, ktorá sa k nemu priblížila. Keď páni von vyšli, vzdychnul si Prčo: „Bože môj milostivý, staň sa vôľa Tvoja!“ — Hlasom svojím prezradil to, že úplne oddal sa do vôle Božej, ktorý chudobných a siroty ešte nikdy neopustil. — Behom troch dní vystaľoval sa celkom náš Prčo z toho kvartieľa, v ktorom za toľké roky toľko milých a pokojných hodín ztrávil v kruhu svojej nábožnej rodiny.

Príčina tohoto bola tá, že náš Prčo, polesný, neoznámil pánstvu jakéhosi staručkého chudobného človeka, ktorý si na zimu bol nabieral rážďa (suchého dreva) v grófskej hore. — Prv nežli by bol na veki vystaľoval sa z toho kraja, pomodlil sa polesný náš so svojou dcéruškou na hrobe milej manželky svojej a tak potom nastúpil cestu do mesta ku svojim známym.

Osemnásť rokov minulo od tých čias. Bolo to práve 1. septembra 1870. Práve bol koniec vojny jakej ešte dosiaľ svet nepamätal. Všade „sláva mu“ volajú Vilhelmovi cisárovi pruskému ktorý pri Sedáne prevýšil svojho protivníka, Napoleona III., kráľa francúzskeho. Uprosried tejto víťazoslávnej radosti Vilhelm predsí smutný bol, keď sa musel dívať na v bitke padlých toľkých bojovníkov, ktorý to víťazstvo životom museli zaplatiť. Na tisíce ranených ležalo po špitáloch (nemocnicách).

V jednej izbe určenej pre poranených, leží smrteľne ranený mladý gróf Vincent Pavlovič. Jako prišiel ku sebevedomiu, pýtal sa slabým hlasom: „Kde som to?“

„V dobrých ste rukách“ — odvetí mu privetive milosrdná sestra — mniška popraviac mu vankúš pod hlavou. Gróf otvorí oči. Pozre na mnišku a haňbí sa jej do očí pozreť, obratí tvár ku stene, rečne: „Anička Prčova!“

„Ano tak sa volám“ — prisvedčí mniška milým úsmevom — ale zato nič sa nebojte! Všetko je odpustené a zabudnuté.“

Lekár, ktorý práve včul vkročil do izby, pošepnul mniške že gróf onedlho zomre. Mniška poušľovala sa nahovoriť nemocného, aby skrúšene prijal sviatosti umierajúcich. Prijal skutočne a o krátky čas blažene usnul v Pánu. Dali ho na dasku. Už i priatelia jeho sa vzdialili, vedľa mrtvého kľáčí naša mniška jednotajne

skrúšene modliac sa za odpočinutie večné jeho úbohej duše.

To je hľa pomsta opravdivej kresťanskej lásky.

Obžalovaný ministerpredseda.

Ján Molnár komarnianský opát-farár a ľudový vyslanec žalobu podal proti Bánffymu, ponevác Bánffy prehrešil sa proti tajnosti listov. Prijal list cudzí, obsah jeho čítal a 20. januára v snemovni ho uverejnil.

Cudzíe listy prijímať, čítať a obsah ich uverejniť zakazuje sa 327. paragrafom trestného zákona. Takto prišiel pán Bánffy na lavicu obžalovaných. On prijal list Blaškovicca na ľudovú kancelariu pisaný. Molnár list prijal po pošte, lež pri presťahovaní do iného bytu, list ten zostal medzi papiermi v starom byte. Nový obyvateľ našiel písma v zanechanom byte ľudovej kancelarie; písma sa mu zapáčily, ukázal ich novinkárom. Novinkár Vészi dobrú službu mienil učiniť ministrom s písmami ľudovej kancelarie. Zaniesol listy do ministeriama a odovzdal ich Jeszenszkému, ministerialnemu radcovi. Avšak novinkár i Jeszenszkému, i na druhý deň Bánffymu osobne povedal, že nežiada uverejniť cudzie listy; menovite list Blaskovicca žiadal v tajnosti zachovať. Novinkár (žid) vyslovil sa, že on neuverejnil v novinách svojich list ten, »ponevác nesrovnáva sa to s počesnosťou a statočnosťou.«

Bánffy, ministerpredseda ale list Blaskovicca predsa uverejnil v snemovni. Myslel si snáď, že s listom tým veľmi uškodí ľudovej strane a apponyistom; ale len sebe uškodil. Dostal mnoho ostrých slov i v snemovni i v novinách, a konečne Molnár zažaloval ho pre priestupok tajnosti listov na základe 327 §. trestného zákona

Molnárova žaloba znie, že Bánffy prijal list r. 1895. dňa 20. septembra na Molnára pisaný a že tento cudzí list 20. januára 1897. v snemovni uverejnil. Molnár žiada od okresného súdu, aby minist. radca A. Jeszenszky, ďalej S. Rosenberg a Jozef Vészi boli predvolaní, obžalovaný (Bánffy) ale aby bol »prikladno potrestaný« a list čo vlastnosť Molnára aby bol vlastníkovi prinavrátený.

Máme teda v Uhorsku obžalovaného ministerpredsedu. Môžeme byť na to pyšní. Preto i „Alkotmány“ č. 27. píše: „Krásneho ministerpredsedu má Uhorsko, akého niet v celej Europe...“ Majsterstvo špiónstva vraj snáď niekde nenie v obyčaji vo vzdelanej Europe; a jestli by sa snáď kde také niečo stalo, i tam nevykoná to sám ministerpredseda, lež špiclom (špienom) dá listy otvárať, privlastniť, uverejniť... , lebo mrzelo ho by ho soznať, že i on je taký, jako dáka žiarlivá kucharka, ktorá bez rozmýšľania ukradne listy svojho milenca. Avšak čo neurobia v Bulhársku, to urobí Bánffy v Uhorsku.“

„Že sa za to nehanbí, to je jeho vec. Že sa ešte s tým chválil v snemovni, to je slušné jemu a slobodomyselnej strane.“ Takto pišu spomenuté noviny a dokladajú, že zákon zakazuje listy odcudziť, upotrebiť a uverejniť. Zákon vraj nehovorí, že len ministerpredsedovi je to dovoleno. „Vidme teda, či trestný zákon platný je v Uhorsku alebo nie? Lebo jestli ministrom svobodno je listy privlastniť, prečo nebolo by svobodno všetky inšie hriechy spáchať, ... ktoré spomínajú sa v tom zákone? Pozrime teda, či sudca v Uhorsku? To už vieme, že zákonného

snemu niet, zákon ctiacej správy niet a že sú zákon urážajúci ministri; teraz len to chceme doista vedieť, či naozaj sú v Uhorsku súdy, alebo či i tieto prestaly a či zostaly poniženými prostriedkami surovej moci? Takto písali noviny „Alkotmány.“

Nielen tu doma, lež i za hraniciami vlasti našej mnoho vypráva sa teraz o nešťastných listoch Bánffyho. Noviny „Köln. Zeitung“ oznámily, že Bánffyho do tých listov nahuckať museli jeho nepriatelia, ktorí po voľbách radi by sa ho striasť.

I vo Viedni veľmi zlý dôjem učinily tie listy. Darma „éjlenovala“ vládna strana Bánffymu. Tie „éjjen“-y nezakryjú tú ošklivú vec. Darma vyhovávajú a tešia sa liberáli, že však ten uverejnený list už na smetisku bol a tak mohol sa vraj od kohokolvek upotrebiť. Vo vojenských kruhoch vo Viedni ináč a trochu prísnejšie pochopujú tú vec.

Teraz vyprávajú vo Viedni o jednom officírovi, ktorý r. 1850. v Sedmohradsku na vrchnosť vojenskú poslal list jednej dámy, ktorá potom odsúdená bola. List tejto dáme tiež bol na smetisku, sluha ho zdvihol a dal officírovi. S týmto officírom dali mu na vedomie, aby zriekol sa svojej officírskej šarže, lebo vraj nesrovnáva sa s vojenskou statočnosťou, aby officír použil proti pisateľovi list taký, ktorý náhodou do rúk sa mu dostal; toto je vraj remeslo špionov, ale nie vojakov. Z tohoto vidíme, ako smýšľajú teraz vo Viedni o listoch Bánffyho. „Náš kráľ je predovšetkým vojak a jako taký veľmi citlivý je vo veciach počestnosti.“ Takto píšú z Viedne novinám „Alk.“

Kto Bánffyho pozná, nik nediví sa vraj jeho listovej historii. Vo Viedni v štátnych kruhoch smeju sa Bánffymu. On vraj nemá ani vzdelanosti, ani výchovy, ani mravného citu; že jako sa má držať pravdivý gentleman (gavalier,) o tom ani pochopu nemá. Takto píšú z Viedne v 27. č. „Alkotm.“ Dni vlády Bánffyho, tak zdá sa vraj, sú zpočítané. Jaknáhle dokoná sa vyrovnanie s Rakúskom, dobre bude, keď Bánffy dobrovolne podpíše svoje zadakovanie; lebo keď vraj nepôjde dobrovoľne, vtedy dajú mu — odísť. A to hľa, všetko pre ten list z ľudovej kancelárie. Bolo mu to treba? x.

Velký
„Křestanský kalendár
ľudovej strany“
na rok 1897.

sa môže dostať za 30 krajciarov u
Františa Bleszkány, Budapešť, VIII.
Mária-Tereziatér. 9.

Po každých 10 výtiskoch sa dá
jedon čo prídavok. Poštové útraty
my zaokrývame.

Nová kniha.

„*Łudevit Kossuth pred súdnou stolicou historie sveta,*“ je nápis toho veľikého asi 350—370 strán obsahujúce diela, ktoré behom dvoch-troch mesiacov má výnsť z tlače. Povolané je toto dielo v opravdivej barve predstaviť Kossutha, ku ktorému doposiaľ ešte i mnohí slováci neslušnou svätoúctou sa chovali; v tomto diele je on omaľovaný tak, jaký on skutočne bol; veľa chýb on mal, a môžeme povedať, že viac zlého, ako dobrého nám navaril. Ráz, účinkovanie, dobré i zlé vlastnosti: sú v tomto diele tak verne, a svedomito opísané, že by to ani ten najsvedomitejší dejepisec nebol mohol ináč urobiť.

Cena toho diela je: 2 zl., pre odberateľov Křestana 1 zl. 70 kr. Prosíme ctené čitateľské obecenstvo už vopred prihlásiť sa, aby sme vedeli, v kolkých výtiskoch ho máme nechať tlačiť. Obrátiť sa môže v tejto veci hockto na vydavateľstvo diela „Łudevit Kossuth“ Bpešť, Práter u. 44.

Čo sa reči týka, táto je tak jednoduchá, že bez všetkej ťažkosti aj ten najjednoduchší nevzdelaný čitateľ môže túto knihu čítať.

Poučí sa z nej ctený čitateľ nielen o Kossuthovi, lež vôbec o politických pomeroch tohoto storočia v Uhorsku. K tomu je v nej reč i o liberalismu, o socializmu, o hospodárstva položení a o rozličnosti vierovyznaní. Nenachádzame dostatočných slov, s ktorými by sme hodne odporúčať mohli.

Česko-slovenské bratričkovanie.

Maďarským časopisom sa nezdá, že národ českký a slovenský sa v najnovšej dobe zas viac a viac zblízuje jedon ku druhému. Sú to ratolesti z jedného kmena — a boly časy, keď národy tieto v o mnoho väčšej spojenosti boly medzi sebou, jako v terajšiom čase.

V ohľade literárnom sme my slováci boli celkom s čeckmi spojení, vtedy, keď naša slovenská literatúra ešte nestála na tom stupni dokonálosti, na jaký sa pred pár desaťročiami vyšvihla. Boly to časy, keď sme mali spisovateľov, básnikov chyryných na toľko, že oni boli v stave samostatnosti dodať literatúre slovenskej. Následkom tohoto sme sa v ohľade literárnom v skutku i samostatnými stali a od čeckov sa odtiahli.

Nechceme obširnejšie rozprávať o ďalších následkoch tohoto odtiahnutia — dodáme jedine len to, že odtiahnutie toto, v mnohom ohľade nebolo nám osožné, ba rovno zkazovnosťné. Spojené sily sú vždy viac v stave prekonať, ako poštiepane snahy. Nahliadáme to v trúdnych časoch terajších, keď už prechmaty šlapateľov práv národnostných nebezpečenstvom nám hrozia.

Zo stránky čechov, jako i slovákov vynasnažujeme sa rovnou horlivosťou pri každej danej príležitosti na javo dať jednotu našich citov. Medziiným dňa 24. januára v Turčianskom Sv. Martine vydržovala „Živena“, ženský slovenský spolok pekne podarenú zábavu, na ktorej prednesené boly nielen slovenské, lež medziiným i české národné piesne. — V Prahe, pod menom „Kvety“ vychádzajúci illustrovaný časopis ustanovil, že diela slovákov v pôvodnom slovenskom pravopise a dialekte bude podávať Svetozár Hurban už svojou zvučnou rečou účastnil sa v ňom. — Ženská Bibliotheka, ktorá po teraz slovenské diela väčším dielom v českom preklade vydávala, jako na príklad román: Proti prúdu od Heleny Maróthy, slovenské diela napozatým podobne v slovenskom pôvodnom dialekte vydáva.

Krásny príklad spoločného slavianskeho súcitu udal sa 20. jan. keď sme sa k počte Svetozára Hurbana s príležitosti pamiatky jeho 50 ročného narodenia v Pešťbudíne zošli. Boli tu slováci, češi, rumuňi, srbi, chorváti atď. Ján Zaturecki, predseda literárneho sboru Slovenského Spolku zajáhl obširnú, peknú reč, v ktorej nám Hurbana, jako spisovateľa, básnika a belletristu predstavil. Ľudvik Medveckí, Mačuha, Milo Hodža zapodievali sa s jeho básňami, Bohumil Horvát držal prednášku o jeho novellách a románoch. Snáď najväčší dôjem učinil na nás Eduš Kováč s prednesením „Povedomia“, utešenej to ódy slavného básnika, ktorá elementárnou mocou vyjadřila národnú hrdosť slovenskú.

Spevácky sbor Mihala Lohoveckého nám zaspieval utešené slovenské ľudové a národné spevy. Na konci sme si i „pozabučky“ veselo zatancovali.

Ben Famin.

Uhorsko.

Uhorsko, Uhorsko, ty spanilá vlasti,
Zem sviežeho vzduchu, blahobytu, slasti,
Mať udatných synov, divu hodných činov,

Kde je tvoja sláva?

Úcta česti, práva?

Ach veru si došla v rukách zhubcov, kminov!

Ach veru si klesla v prach potupy hrozne!

Ukrutne ta sniesly zkaža, krivdy rôzne.

Kde sú tvoje cnosti, starobylá krása?

Kde nezištní obri, skvelých skutkov chasa?

Vítazstva koruhve, hrdinských sil vence?

Vyznavačstvo viery?

Ach v hrobch rytieri.

Spráchneli lvi pravdy, lživé vznikly štence.

Nešlachetné chatry drancujú ta vzteklo,

Nivoči, rve, lípi vzbúrené ta peklo.

Duživelas' jednúc na obdivy svetov

Záhrado lúbezných márianskych kvetov,

Pôsobilas' rozkoš nebu, ľudom hojnú.

Dnes ó večný Bože!

Pustošia ta lože.

Dravé hordy vedú proti tebe vojnu,

Schystaly ti priepast', o úmor sa shrdly,

Pália nivy božstva, okádzajú modly.

Ty bývalas' niekdy hrad slobody hrdý,

Pôda mravov plodná, kremeň rázu tvrdý,

Presvedčenia bašta, chlúba vrúcnych predkou.

Dnes svedomia chrámu

Nedotklivosť lámu.

Satlavou si statných, plutých rabov klietkou.

Lotri v tebe hejria, šibenci tyrania

Biedna krajno križov, prenasledovania!

Pred časmi si bola žirným kánaánom,

Mlieko, med, syr skylla i nízkym i pánom,

Pestovala nežno vlastné svoje rody.

Včul hmyz výrob dietok

Tvojich žerie všetok.

Úkladný odkundes bujné stroji hody,

Nahé tvoje plody preč v diale sa kradnú

V cudzinách občerstvit dušu smädnú, hladnú.

Ach plná si súžby, zmorená si zjavne.

Kaličia ta borby, nepravosti hlavne,

Hyzdí, hmoždí potvôr luciášska práca.

Jed zmíj: pazúr drači

V ranách sa ti vláči.

Žiaľne tvoje srdce v bolestach krváca.

Stonieš, kričiš, voláš o pomoc, liek, darmo,

Niet milosti, lásky kliatby sňať ti jarmo.

*Uhorsko, Uhorsko, zohavená vlasti,
Prenešťastná zeme nehôd, bičov, strasti,
Vdovo zlostných synov, špin, škvrn, hriešnych činov,
Kde je tvoj blesk, sláva?*

Úcte česti, práva?

*Ach veru si soschla v driapoch katov, kminov!
Ach veru si plaskla v bahno hnusu hrozne!
Sprznily ta krivdy, úzkosť, šlahy rôzne.*

Dlhomír Polský.

Štyri peňažité sačky (vrecká).

»Ach pane milý večný Bože! čo to len vyraste z toho nášho Martina? . . . Tak ho posielame do školy, ako druhé naše dietky, vedeme ho k dobrému, šľachetnému, ale nedaj Bože! . . . On je svadlivý, závistlivý, vydiac o kusťok väčší krajček dávať druhému, už ho primeráva, škamre a vadí sa . . . nútiť dá sa i k modlitbe, do chrámu, k ministrovanu . . . a však keď len tá »basa« zahudle, tam ho máš, zabúdzá, že pre žiaka niet krčma a muzika, ale by nechal aj v noci sa tam potulovať . . . kdežto druhé naše dietky s nami a okolo nás sa bavia, hrajú, smejú, s nami do zahrady a na pole chodia, nám potešenie činia . . . ach, ach, čo to len z neho bude, na koho sa len podal . . .«

Také a podobné ponose počúvame od rodičov na nektoré z dietok svojich. Vedieť však musíme, že každé dieťa donese so sebou svoju zrodenú prirodzenosť; skúmame ju, čo dobré utvrdzujeme, čo zlé, vykorreňujeme na spôsob zahradníka, a síce vodítkom pri výchove budiž láska rodičovská, výchova kresťanská, dobré slová, ale nadovšetko vzorné príklady, a — ostatné Boh dovrší. Vidíme v príklade rozdielnu povahu dietok.

* * *

Jedného dňa rozmlúvali sa vospolok synovia hraničného grófa Pallaviciniho v prítomnosti vychovateľa svojho, ktorý ich pozorne a s úfubou počúval. Najstarší zo štyroch bol asi 14 ročný, najmladšiemu sotva minulo 9. Bárs rovnako vychovaní, predsa veľmi rozdielny bol zdar jejich . . .

Najstarší — Robert — bol márnivý, zvlášte miloval skvostný a nádherný odev; nehladel na nič iného, iba skveľ sa nádherou.

Druhý — Karol — vyjavoval prílišnú náklonnosť k lakomstvu. Pečoval veľmi i on o svoje šaty a o všetko, čo jeho bolo. Bola to ovšem vlastnosť sama v sebe dobrá, len že bola nadmierna . . .

Tretí — Juraj — bol milostných vlôh; viacej o iných nežli o seba pečoval; väčšiu radosť mával nad tým: dávať ako prijímať . . .

Posledný menom Julius mával najväčšie obľúbenie vo hre a lahodných pokrmoch . . .

Tohto práve dňa, keď spolu sa rozprávali, riekol Karl k ostatným: »Nebadáte, že bohatým byť jesto veľké šťastie?« . . . A všetci, vyjmúc Juraja, odpovedali, že hej: »Nuž a ty Juraj nie si našej mienky?« — opytoval sa ho Robert. »Nie som« — odvetil Juraj, — bo som slyšal od nášho otca, že veľmi ťažko padne peniaze svoje dobre upotrebiť . . .

»Ach že ťažko?!« — odseknul Robert; — dobre ich užiť, v tom záleží, pokúpiť sebe všetko po-

om bažíme; a v tom ohľade už vopred sa ubezpečujem, že sa v tom prevýborne vyznám . . .

»A ja podobne« — odpovedali naraz Karol a Julius.

— »Tak tedy milé dietky« — doložil vychovateľ, chcem túto zkušku s vami učiniť, a privolí-li v tom váš pán otec, bude vám každému daná istá summa peňazí, s ktorou dľa vôle svojej nakládať môcť budete . . .

O niekoľko dní na to, dostali menovaní synovia od otca štyri vačky, každý s dvoma sto frankami vo zlate . . .

Robert zaraz kúpil si hodinky so zlatou refazou.

Karol loptu za šesť krajciarov, za ktorú dlhý čas sa jednal. Julius hračky a cukroviny . . . Juraj nekúpil si ničoho pre seba, ale tajne premľúvil s jedným komorníkom, a pýtal sa ho: »Neviete-li Františ o nejakej chudobnej ale počestnej rodine, ktorá by pomoc a podporu potrebovala?»

»Milý Juraj — odvetil Františ, zajtraší bárs deň zavediem vás k istým chudobným ľuďom, ktorí vo veľkej biede stoja.«

Na druhý deň prišli obidvaja k jednému nešťastnému nádenníkovi, ktorého manželka chorá bola, a ktorý starosťou sklúčený, už do svojej dielne (fabriky) ísť nemôhol, ba už všetok svoj majetok a nariadenie bol popredal . . . Dvere byly odchýlené; žena ležala na chatrnom slamenáku; manžel blízko nej stojác, držal ju za ruku, a tvár jeho značila najhlbšiu zúfalosť . . . Dietky ťahaly sa o kus čierneho chlebaka . . .

»Johanko« — mlúvil nádenník k svojej manželke — dnes som posledný halier už vydal za tento kus čierneho chleba; kam prídeme?!

»To sám Boh vie« — odvetila ubohá žena; — ale my sme nenie príčinou nešťastia svojho, a preto dúfajme, že Prozreteľnosť Božia nám na pomoci bude . . .

O jak radostne klovalo Jurajovi šľachetné srdco, spomenúť si, že jesto ten, ktorého Hospodin vyvolil, aby tejto ubohéj rodine spomôhol! . . .

Preto vstúpil do izby, Františ v pätách nasledoval ho; nádenník však spatrac ho, ustrnúl. Avšak Juraj pojal ho za ruku a mlúvil: »Priateľu, viem dobre, že ste nešťastlivým; ja som síce dieťa, ale teraz môžem istou peňažitou sumou vládnúť, ktorá vám vo vašej núdzi pomôcť môže; prijmite ju, prosím vás« . . .

»Ach, vy ste šľachetné dieťa, — pravil nádenník; — avšak ja nemôžem ničoho od vás vziať, lebo ešte veľmi primladý ste, aby ste vládnúť mohol ímaním svojim.«

Tu i Františ dokladal, že mladý pán gróf skutočne stal sa majiteľom zlata v sačku obsaženým.

»O! vyslyšte žiadosť moju« — riekol Juraj k delníkovi. Potom sa i ku chorej žene obrátil a doložil: »Pani, povedzte manželovi aby to prijal!«

»Prijímam, pravil delník, prijímam pre nemocnú manželku, pre svoje ubohé dietky; ale ja vám ich navrátim . . . až nebudem žobrákom.«

Juraj dal svojmu komorníkovi znak, i rýchle prišiel nazpät dobrý Františ s košom potravou naplneným, ktorý bol v koči zostal . . . To keď spatrily dietky, zkriky radostným hlasom, a Juraj nemohol utlačiť slzy, vidiac ten strašný hlad, s akou chuťou všetko jedly . . . Konečne sa vzdialil, sprevádzaný súc požeňnavaním tej chudobnej rodiny, a odobral sa prázdny sačkom, ale — srdcom plným radosti. Podívajme sa na chvíľku, či mali pre budúcnosť!

bratia jeho tiež príčiny spokojnými byť, tak ako on. Zatiaľ čo Robert nechal svoje hodinky klepať, — prepočítaval Karol svoje peniaze po stole, tešiac sa ligotavosti jejich — a Julius krmil sa cukrovým. Ale čo chvíľa, stalo sa, že tamtoho omrzla drahocnosť, tohto ale rozbolelo brucho. Karl však ešte najhoršie pochodil: obávajúc sa totiž, ako obyčajne všetcia lakomci, aby mu jeho poklad nebol ukradený, vopchal ho do starej vesty ktorú už nebol nosil, a poobzierať sa, po tichu na spodok medzi staré šaty do truhly skoval . . . Ale aká bola malomyselnosť jeho, keď sa naraz bol dozvedel, že starý Mojšl odniesol vestu, ktorú so starými šatami odkúpil?! . . .

Zaraz bežal sa posťažovať svojmu otcovi, ktorý mu riekol, že takto právom potrestal Boh lakomstvo jeho. Na to svolal gróf ostatných troch synkov svojich, a pýtal sa ich, či sú spokojní spôsobom, k akému použili peniaze . . .

Juľo odpovedal plačlivým hlasom, že hračky jeho sa potĺkly, a že sa mu cukroviny prijedly; Robert, že svojich klenôt nabažil sa do sytosti.

»Nuž a ty« — pravil k Jurajovi. V tom okamžení otvorila sa dvere, a komorník Františ podáva grófovi listok, čítal ho nahlas:

»Pán Gróf! Je tomu asi mesiac, čo Váš šlachetný, a kresťanskej výchovy syn, mne z najväčšej biedy pomohol; vďaka za udelenú pomoc, ktorou mi možná bolo mojej chorej manželke v jej nemoci všetko potrebné zaopatrif. Ona ozdravela, dieťky moje tiež netrpely viacej núdze; ja opäť do práce chodím, a úfam, že nezadlho budem môcť p. Jurajovi, mladému p. grófovi navrátiť, čo nie inak, len sťa požičku považujem.

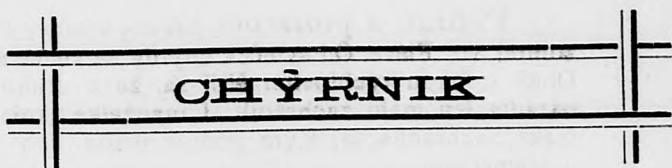
Ponižený sluha, Jakub Dvorčák.

»Nuž, drahé moje dieťky,« — rieknuť láskave gróf, keď ten listok prečítal — nuž ktože z vás najlepšie upotrebil peniaze svoje?

»Juraj! — Juraj!« — volali hlasite bratia a objímali ho spoločne.

»Drahé moje dieťky« — vravil ďalej gróf — nezapomínajte, že chudobným pomáhať bohatých svätou povinnosťou jesto! a že najlepší prostriedok k tomu jest chyby svoje naprávať: bo chyby draho platené bývajú. Keby bol Juraj náruživý nádheru v šatách miloval, alebo keby bol býval bruchopasníkom, bol by svoje peniaze inak použil, nežli ako to učinil. Keby bol lakomým býval . . . ale toho sa ani domnievať nechcem (!) že by nektorý z mojich synkov takým byť mohol . . . ano radšej chcem veriť, že ani Karol nebude svoje peniaze varovať, a do starej vesty skovávať. Nevieš ti, milý synku, pokračoval otec — vezmúc Karolka na lono svoje — že druhé chyby náš majetok márnia, ale lakomstvo že i dušu kazí, tak že necitnými stávkami sa oproti boľasti blížnych svojich, a neschopnými vznešenejších pocitov . . . Buď šanobný, lebo tak na dlhý čas zabezpečíš si prostriedkov dobročinenia, ale nezabudni nikdy na slová sv. evangeliama: »Hľadte, a vystrihajte sa všeho lakomstva; lebo nikoho život nezáleží v hojnosti tých vecí, ktorými vládne.«

Jani učiteľ.

Žaloba proti ministrovi vnútorných záležitostí. Minister vnútorných záležitostí vydal ešte v jeseni rozkaz, aby časopis „Kresťan“-a pre jeho búrlivý obsah, kde čo s neho najdú, jednoducho zhabali. Následkom tohoto rozkazu žandári behali po hornozemských slovenských dedinách z chalupy po chalupe, prekúťali všetko, aby nariadeniu ministra zadosťučinili. Ba jako sme sa dozvedeli, niektorí slúžnovci z ďaleka citovali ľudí do kancelárii, nedbajúc o to, že tí majú prácu doma, zmeškajú si zárobok — lež všetko jedno, na rozkaz slúžneho museli sa dostavovať, aby vydali počet zo seba čo číta, a jaké noviny mu prichodia. — Vydavateľ Kresťana, Gerhard Németh aby od tejto tarchy oslobodil čitateľov, zažaloval ministra pre tento rozkaz, pre nadužívanie úradnej moci. Kráľ sudca odvolávajúc sa na 36 §. z r. 1848, III. ods. vyslovil, že ministra jedine len pre tie prestúpky možno pred súd tahať, ktorých sa nie, jakožto úradna osoba dopustil. Žaloba teda zostala bez všetkého výsledku.

Zahradu na capa zverif. Zoltán Biró a J. Janda dostali sa pred porotný súd v Pešti preto, že Jozefa Kneziča, kaplána z Ráczkevy, posúdeného na rok do väzenia, chválili ako horlivého kňaza v „Magyar Néplap“-e a „Kresťan“-ovi. Porotci vypovedali, že sú obžalovaní nevinní, ale kráľ. fiškal oznámil nullitu. Kuria teraz nariadila nové pojednávanie, ponevác však v takomto prípade nesmie viac súdiť tá istá porota, z lásky ministrovej dostalo sa tej slávy debrecinským pánom, že budú súdiť obžalovaných žurnalistov. Jeden časopis už predvída výsledok pojednávania, hovoriac, že vie, ako bude znieť výrok debrecinských kalvínov vo veci katolíckych kňazov a ľudákov. (N. N.)

Slovenský spolk v Pešťbudíne usporiada v nedeľu, dňa 28. febr. v miestnostiach bývalej strelnice (VII. okres, Rottenbillerská ulica č. 37/b.) tanečnú zábavu. Pred začiatkom tanečnej zábavy predstavenie veselohry: Rohovin Štvornohý. Vstupenky sú k dostaniu: u p. Jozefa Švehlu (Alžbetin boulevard č. 4.), L. Lumnicera, (Veľkoplná ulica č. 3.), J. Mačuhu (Leopoldová ulica č. 7.) a v spolbovej miestnosti (Kerepešská cesta č. 74.) jako i večer pri kasse.

Mikuláš Lepsényi zase pred súdom. Pri odhálenu millenniumového pomníka na vrchu Zobor, pri Nitre prítomný bol i minister vnútorných záležitostí, ktorému sa z tejto príležitosti malo ísť na poklonu. Redaktor „Magyar Néplap“-u vo svojom ludodovom časopise poznamenal, že takí ľudia nezaslúžia poklony, ba aby sme jim z čím ďalšia vyhybovali. Následkom tohoto je obžalovaný, trebárs článok tento napísal Vathy, ktorý zodpovednosť zaň vzal na seba. Odsúdený je pre to na pol ročný žalár a na zaplatenie 500 zl.

Niet učiteľov. Len v samej toľňanskej stolici je dvaadvadsať učiteľov. Je to znamenitý dôkaz tej millenniumarnej maďarskej kultúry, ktorá k vôli maďarizácii iba školy stavia, ale učiteľov nemá.

Pohrab s požiarom. Knieža Waldek-Pyremont zomrel vo Fléve. Od sviečok chytily sa vence a okrasy. Oheň s takou rýchlosťou šírila sa, že z drahocenného náradia len málo zachránili. I manželka kniežata len ťažko zachránila sa. Kým pomoc prišla, celý byt stál v plameňoch.

Nová ľudová banka. V Trnave sa zakladá nová ľudová banka účastníarska. Založená je 1000 kusmi 50 zlatkových účastín, ktoré sú už väčším dielom zabezpečené. Učinkovať počne 1-ho mája t. r. — Trnavčania nám s radosťou zvestujú chýr tento, ku ktorému dokladáme len tú poznámku, že je už raz čas aby sme sa nedali kabátiť kdejakým dračom a kminom, lež aby sme si pomáhali po ľudsky, po kresťanský. Príklad to k nasledovaniu, Svoj k svojmu!

Pomáhajme si kresťanským spôsobom!

Jaknáhle sa znikla ľudová strana, zaraz mala svoj program: Zaujať sa o chudobu. L'udáci teda nielen v politickom, lež i gazdovskom ohľade sa musia spojiť, spolu držať. Zásada táto núti nas k zakladaniu rozličných gazdovských, potravných a úverných spolkov. V Špissku sa už kresťania obstarali o takýto, najnovšie zas dostávame chýr z Oravy o zakladaní ľudového, potravného spolku. I tu už nahliadli, že je čas, aby neboli prinútení závisieť od židov, ktorí sa ukazujú sladkí, jako mäd, kým človeka nemajú ešte hlboko zapísaného vo svojej knihe, potom ale, jako zlý s krivou dušou. Kresťania v Orave už založili štyri také spolky, ktoré sa už v najkratšom čase otvorila v Hruštine, Bezíne, vo Veľkej Vsi, Párnici a Leseku. Časom budú účinkovať už po celej Orave. — Kresťania, nasledujte teda príklad, podporujte len kresťanské veci. Kresťania, kupujte len u kresťanov!

DOPISY.

Slachetný Pane!

Neni som síce predplatiteľom vášho všeobecne obľúbeného „Kresťana“, ale jak poprajete miesta môjmu dopisu, tak vás prosím, keby ste vo vašom časopise ho uverejnili, začo vám už vopred srdečne ďakujem.

Váš vzácny a vítany „Kresťan“ aj u nás sa pilne číta, tak že od jedného predplatiteľa vandroje číslo celý týžden; a tak sa poučuje náš ľud a usiluje sa nasledovať jeho dobré rady. — Chodí do našej obce aj tá divá huba, ten vlani vypečený „Oprav-divý Kresťan;“ a bárs aj naň nikto nepredplatí a sa „retour“ posielajú, len ho vždy posielajú, sta kúkoľ rozsievajú medzi pšenicu. Ja, jako konfessionálny učiteľ a organista, často zijdem sa tu i tam s jednotlivými občanmi, a dostávam do ruky často „Kresťana“ ktorého prečítam a ľudu vysvetlím. Tak tiež mi priiel do rúk skrz jedného ten „Opratóvý,“ jeho 2-hé číslo tohto ročníka v ktorom sa nachádzajúci článok „Matrikári“ ma na toľko pohnúl, že chytám sa pera, abych dal tomu pánu dopisovateľovi článku toho na jeho táraniny odpoveď.

Podme! Pod týmto nápisom „Matrikári“ bol uverejnený jeden článok v našom „Kresťanovi“ m. r. v čísle 52-tom, ktorý článok dosť pekne nás naučil poznať všeliakosť a kvalifikáciu tých pánov matrikárov, že vraj sú medzi nimi aj takí kvalifikovaní zodpovední páni, ktorý ani elementárnej školy velice prach

nevyhltali. Na tento článok podal odpoveď — v „Opratóvém“ jakýsi matrikár sa chvastajúci, ktorá na miesto čo mala znieť o matrikároch, rovno uráža kňazstvo, väčšmi stav konfessionálnych učiteľov. Na ktorých ozaj po matrikársky breše.

Štátných učiteľov do neba vychvaľuje, nás konfessionálnych sa opováži tupiť; že vraj: to sú diplomovaní a my nie. Teda naša kvalifikácia — dla neho — by bola istotne taká, jako jeho kollégov p. matrikárov, od ktorých sa ništ nevyžaduje, krom znanja písma. Ja, ale to nie tak; od nás žiada zákon diplom, a dla toho dneská žiadna verejná stanica učiteľská nesmie byť zaplnená s nediplomovaným učiteľom; jako matrikárska, kde kvalifikácia je „mellékes,“ t. j. vec nepotrebná, celkom zbytočná.

On hovorí, že vraj „čo sú konfessionálni učítelia? Katolícki farári na mnohých miestach svojich učiteľov k tomu upotrebuju, že im musia zakáľaf, zôsyp sbierať, za pohraby inkassovať, na robotníkov dozierať a pletky donášať. Tu i tu zakočišovať; ráno čakať kedy ráčia páno stať, do kostola ísť a či ráčia fajky čisté mať.“ Že vraj „farári svojich učiteľov!“ Nuž a som ja farárov sluha? To slovo „svojich“ si môhol pisateľ zadržáť. My sme neni sluhovci farárov, my máme, našou povinnosťou je vzdelávať duše a myseľ ľudskú, farárovi ale pomoc poskytovať, spolupracovať v rozširovaní náboženstva, teda tie potárané hlúposti, jako zakáľaf, kočišovať atd. nemôžu byť naším povoláním; veď my máme ešte i od matrikárov o moc skvelejšie a zaslúžnejšie povolanie. — A veď ozaj ja sa tomu ani nerozumiem — s toho som diplom neskladal; ani s praxu to neviem, a už som bol na päť staniaciach, ba čo na všeliakých vidiekov a som to nevidel, ozaj kedy to budem konať? To zaiste ten páno matrikár, keď bol dakde pisárom robil svojmu principálovi.

Ďalej píše, že vraj tá obsluha je prvšia, až potom okolo 10—11-tej sa započne dvojhodinová denná škola. Bár on tak veľmi chváli tých p. štátných učiteľov a predsa: viac naučíme za dve hodiny, ako tí čo zadržia rozvrh hodín.

Že štátné školy sú zaplnené diplomovanými učiteľmi, na to odpovedal som hore, že včul už ani nesmie byť z nediplomovaným učiteľom žiadna stanica zaplnenia.

Že sú niektorí starí rectori, ktorí nemajú patričnú kvalifikáciu? Nuž a koľko je takých notárov a matrikárov, čo tiež len „kohúta“ a „šlabikár“ sa naučil od nejakého že šustra, krajčira a nádennika povstaleho učiteľa? Ba ozaj, či páno bývalého theologa, včul matrikára porád počal učiť professor s university ači dajaký debnár?

Aj ja som vlani robil gazdovskú štatistiku — a bola lepšia, ako čo robil páno dipl. podnotár. To ostatné sa nás netýka. A čo ma nepáli, to fúkať nebudem. Tolkoto držím za dostatočné, tomu theologiu skončenému matrikárovi dať jako odpoveď. Ani my konfessionálni učítelia netrpíme urážanie od p. matrikárov, lebo ani oni sú neni hodní nám stúpať do šlapaje, ako on píše na toho čo písal ten odsek v „Kresťanovi“: „Matrikári“. Toto píše:

Diplomovaný učiteľ a organista z nitrianskej.

TORMOŠ, 22. januára.

Velavážený páno Redaktor!

Pekné víťazstvo oznamuje ľudová strana cteným čitateľom „Kresťana“ — nitrianskej stolice.

20-ho novembra minul rok, čo voličia okresu tormošského vyvolili za stoličných výborníkov pána Ondreja Kubínyho a pána Kolomana Szmidu, kaplána nitrianskeho. Už pri tejto prvej voľbe dokázali občania, že takmer jednomyselne sú oddaní ľudovej strane. Slávna štolica — jako vždy — všemožne utlačovala ľudákov. Týždeň pred voľbou vydaný bol prísny rozkaz, že pán hlavný kúřmid (lekár lichváci) Ržiha, a pán slúžny nitriansky Babóthy, musia byť za výborníkov vyvolení. Naši dobrý ľudia si ale vec rozmysleli, a krom pp. notárov a židov, celkom ináč jednali. Keď ani choroba statku, čo páni vymysleli práve len na tento čas, ani vyhrážanie a sľuby neosožily, zakázali chudobným roľníkom tormošským mlieko do Nitry na trh odnášať, ktorý ale vzdor tomu tých pár litrov ta odniesol, pri moste ho zastavili, mlieko mu odobrali, a do Nitry vliali. Na rádš ho k tomu pokutovali. Voľba prišla, a kandidáti ľudovej strany 97 hlasmi (proti fažko sobraným 30 hlasom pp. kúřmida a slúžneho) Kubínyho a Szmidu za výborníkov stoličných zvolení boly.

Nuž ale naši páni stoliční nepadli na hlavu. Kde im nestačí rozumu a sily, tam majú figle. Aj tu im figle pomohly. Keď videli, že ľudákov premôcť nie sú vstave, najali dvoch-troch lapajov, a títo pri votizácii miesto jednej, dve cedulky odovzdali; a ponevác tak o tri cedulky viacej sa nachádzalo v hrnci, jako bolo voličov, liberáli napadli voľbu preto: že — vraj — ľudová strana šialila. Stoličný výbor nariadil vyšetovanie; toto trvalo celý rok, a konečne vynesli výrok, že „ačkolvek tie 3 cedulky, ktoré na zvyš sa nachodily — sú neni dostatočným dôkazom toho, že Kubínyi a Szmidu nemali väčšinu vótov, predsa však výbor, ktorý vyšetovanie nariadil, a ktorého povinnosťou je bdiieť nad tým, by sa voľby zákonite a čisto konaly — nemôže túto voľbu potvrdiť, ponevác — jako vidno — volakto predsa len chcel a mienil takýmto falošným spôsobom množiť vóta.“ A voľbu skutočne aj zničili. Až včul 21-ho januára bola druhá voľba, keď už menošlov voličov bol tak doriadeny, že viac, jako tretina voličov sa v ňom nenachodila. Pán hlavný slúžny vydal úkaz, že za výborníkov musíme jakéhosi p. Beku a Lőrinczyho vyvoliť.

Nikdy sme tých pánov nevideli, ani jejich mená nepočuli, teda sme sa dopytovali, kto a čo sú to tí páni, ktorých voliť „musíme?“ A tak sme sa dozvedeli, že jedon je kalvín, a druhý luterán. No, v tých obcách, ktoré k našemu okresu patria — chvála Bohu — ani jednoho obyvateľa takéhoto vierovyznania — ani len na ukážku — neni.

Ktorých z menošlova voličov nevyhodili, zostali sme všetci verní pp. Kubínymu a Szmidovi. Pred voľbou týždeň nás dost prenasledovali — my tormošania to najlepšie vieme — bo sme za daromnice — neludským a nezákonným spôsobom peňažite pokutovaní boli. Pokutu sme zaplatili, pritom však vernosť zachovali, a volili sme si, áko nám srdce a svedomie kázalo.

Ku voľbe prišiel pán hlavný slúžny. Krom neho štyria notári, jedon exekútor, traja od úradu financov, päť žandárov a jedon žid. Konali, čo len mohli. Keď by sme to my boli činili, dnes by sme dozaista všetci v žalári sedeli. — Jeden statočný volič z Dražoveic nevidel, či pán predseda cedulku jeho do urny vložil, vrátil sa teda do kancelárie, a na hlas povedal všetkým prítomným: „Páni, videli ste, že som odovzdal cedulku p. veľkomožnému, aby potom nechýbala z hrnca!“ — To isté učinil jedon starý hrncarovčan.

No to nemusím povedať — že obidva boli odpravení a síce nie tým najkrajším spôsobom.

Pri konci ale sa ukázalo, že kde voličia nepustia a spolu držia, spravodlivá vec zvíťaziť musí! 77 vótov bolo odovzdaných — 48 na pp. Kubínyho biskupského úradníka, a na Kolomana Szmidu nitrianskeho kaplána, a 29 — ale kde ich vzali? — na pp. Beke a Lőrinczyho. A tak ľudová strana slávne zvíťazila! Nech žije ľudová strana!
Tormošan.

VYOBRAZENIE

Dedinský človek nemá ani pochopu o tom jak nebezpečné sú asfaltom dláždené ulice pešťbudínske pri takom počasi, jaké bolo minulý týždeň. Jeden deň pršalo od rána do večera, na druhý deň ráno zamrzlo všetko na kosť. Po daždi je klzko, no po rýchlo nastatom mráze docela je nebezpečno, zvláštne zápraží. Ulice vyzierajú jak sklo, a kým ich neposypajú pieskom, popolom a pilinami, vidieť, čo náš obraz predstavuje. Tu sa prehodí kôň komfortábla (jednozápražny), tam zas učeň — jakoby sa schválne hodil dolu bruchom, a díva sa smutno na zničenú drahú tortu. Ešte i psi ledva chodia, jako na obraze vidíme a nevrčia na mestského starostu, prečo nedal ulice posypať a oni sa musia šmíkať, lež dajú sa jedon do druhého. — Dobře že nebezpečenstvo toto netrvá dlho. Trotuáre posypajú, a prechádzka je zas bezpečná.

Porotný súd Krestana.

Dňa 14. decembra r. 1896, bol pred porotným súdom v Budapešti odsúdený p. Jozef Martincsek r, kath. farár, že napísal článok do Krestana, ktorý vraj búril proti národnostiam. Odsúdený bol na zaplatenie 150 zlatých a na tri dni štátneho žalára, o čom povinní sme usúdok v celom jeho obsahu v Krestane uverejniť jako nasleduje:

80426 szám
Btő 896

Ö Felsége a király nevében!

A budapesti büntető kir. törvényszék mint törvényalkalmazó esküdtzéki sajtóbiróság Hammersberg Jenő budapesti kir. főügyésznek mint sajtó ügyi közzvádlo által Dr. Semadam Sándor ügyvéd által képviselt Martincsek József vádlott ellen a »Krestan« czimű lap 1896 évi 21 számában foglaltak miatt a Btk. 172. §. 2. bekezdése, 258. 261. 263. §. alapján a 72522-96. B.tő. számú vádlévelben emelt vád és az e fölött megtartott esküdtzéki nyilvánó tárgyalás alapján a mai alulirt napon és helyen tartott ülésben következőleg

Itélt:

Vádlott Martincsek József trencsén várnai szül. 41. éves, rom. kath. vall. vagonos, büntetlen, plebános loperi lakóst a kir. sajtóbiróság a »Krestan« czimű helybeli hetilap 1896 évi május 24-iki számának »Dopisy« rovatában »Váženy Pane« felírás alatt Jozef Martincsek aláírással tót nyelven megjelent közleménynek sajtó közététele által elkövetett, — a btk. 172. §. 2. bekezdésébe ütköző

nemzetiség elleni gyűlöletre irányzott izgatás sajtóvétségében vétkeket mondja ki; és ezért a btk. 172. §. alapján mindazonáltal a 91 §-ának alkalmazásával Három (3) napi államfogház büntetésre és a btk. 102 §. alapján az 1892. évi XXVII. t. cz. 3 §-ában meghatározott czélokra fordítandó s behajthatlanság esetén további tizenöt (15) napi államfogház büntetésre átváltoztandó Egyszázötven (150) frt. pénzbüntetésnek 15. nap s végrehajtás [terhe alatt leendő megfizetésére itéli; a m. kir. Államkincstár részére pedig az esküdtek kocsibér és hidvám illetéke fejében 11. frtban, tolmács díj fejében 5. frtban, továbbá a már előzetesen felmerült 4. frt. 38. kr. költség és így összesen 20. frt. 38. kr-ban megállapított s kiutalványozva előlegezett eljárási költségnek valamint a megfelmérülendő bűnügy költségeinek 15 nap és végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésében elmarasztalja; a lefoglalt hírlappéldányok elkoboztatnak s megsemmisítés végett — a jelen ítélet jogerőre emelkedése után — a kir. ügyészséghez áttétetnek;

ellenben vádlott a btk. 172. §-ába ütköző hitfelekezet elleni izgatás sajtóvétsége — továbbá a Csipkay Károly, Orgonyi Kornél, Adamovszky Gyula, Suhajda Ferencz, Lipkay Titusz, Rominka Sándor, Daculik György, Barthó Miklós, Marschall József, ifj. Kolumszky János, Kovács Gyula sérelmére elkövetett a btkv. 258. 261. 262. §§-ai alapján rágalmaszás és becsületesértés sajtóvétsége miatt emelt vád és következményeinek terhe alól felmentetik; és ezen marasztaló ítélet — a jogerőre emelkedése után a »Kresťan« című lapban indokálva együtt — a sajtó törv. 35. §. rendelkezésének megfelelően közzététetni és vádlott felettes egyházi hatóságával a besztercebányai róm. kath. püspökséggel közölni rendeli.

Indokok:

Az esküdtek a »Kresťan« cz. helybeli lapnak 1896. május 24-ikén 21. számának »Dopisy« rovatában »Váženy Pane« felírá alatt »Jozef Martincsek« aláírással közzétett cikkben foglaltakra vonatkozólag a Btk. 172. §. 2. bekezdése alapján nemzetiség elleni gyűlöletre irányzott izgatás sajtóvétsége miatt emelt vád tekintetében Nyolcz szavazattal Négy szavazat ellenében hozott határozatokka; vétkeket mondták ki a vádlottak.

A törvény alkalmazó bíróság nem lát semmi okot arra, hogy az 1867. évi május hó 17-iki igazságügyminiszteri rendeleft 71. §. által adott jogát érvényesítse s azért Martincsek József vádlottata most hivatkozott eljárási szabályzat 69 §-ának rendelkezéseire képest nemzetiség elleni gyűlöletre irányzott izgatás sajtóvétségében czennel bíróság is vétkeket kellett kimondani.

A büntetés kimérésénél súlyosító körülmény nem merült fel ellenben enyhítő körülményül vett figyelembe a vádlott büntetlen előéletét, amaz izgatott lelki állapotot a melyben a cikket írta és az enyhítő körülmények túlnyomó számára s nyomatékoságára való tekintettel a btk. 91. §-ának alkalmazását a büntetés nemének s mérvének megállapításánál indokoltnak tekintette.

Elítélt vádlottnak a felmerült eljárási költségek, valamint a felmerülendő bűnügyi költségek megtérítésében való marasztaltatása a hozott marasztaló ítélet jogkövetkezményét képezi; az ítélet közzététele iránt tett intézkedés pedig a sajt. törv. 35. §-ának rendelkezésén alapszik.

Ellenben az ugyanezen cikkben foglaltak miatt a btk. 172. §. alapján hitfelekezet elleni gyűlöletre irányzott izgatás miatt emelt vád alól az esküdszéknek Három igen szavazattal Kilencz nem szavazat ellen a btk. 258. 261. 262. §§-ai alapján emelt vád alól az esküdszéknek tizenkét nem szavazattal, illetve öt igen szavazat ellenében 7 nem szavazattal hozott határozata alapján volt a vádlott az elj. szab. 69. §-a értelmében bíróság is felmentendő.

Budapest, 1896. évi december hó 14-én tartott esküdszék sajtóbírósi ülésben.

Zsitvay
sajtóbíró. elnök.

(P. H.)

Dr. Dolmai
jegyző.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Úctive prosíme našich ct. predplatiteľov, aby číslo obalky, pod ktorou im noviny chodia, na krajec nám naznačili ráčili, lebo takto ľahšie si do knihy zapísať môžeme.

Prosíme ct. horliteľov, keby ráčili peniaze za kalendáre sinkasovať a nám čím skorej poslať na pána F. Bleszkánya, ktorého nápis je na kalendári.

B. J. Dipl. učiteľ. Bät sa vám netreba. Len po ňom! Stojte teda slübu vášmu. — *Trnavčanom.* Kresťan je tak rozšírený, že ani nie sme v stave mať na zreteli, komu príde do rúk. Že ho i Pinkas Seidler a Maxo Goldman číta, to my nemôžeme zabrániť. Že sú nie naši predplatiteľmi, to si môžete myslieť. — *Hlásnik:* Tí dva bratia sa nám ľúbia. — *Ján Richter Turdošin:* Do Ameriky na rok 4 zl. — *Pavel Jantusch, Szomolany:* Brázay Kálmán, Budapešť, Múzeum körút. — *Karol Sz. kaplán, Námesto:* s predplatkom sme v poriadku.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondenčnej karte nepýta druhé, lebo to je unevanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý pošťový úradník *úplne za darmo.* Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat u pošťovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselné.

Knížná polica.

„*Herkó Páter*“ týždenník stojí na celý rok 2 zl.; a vychádza na 16, tu na 8 stranách. Jediný katolícky žartovný časopis. Veľmi vrele ho odporúčame. Redakcia „*Herkó Pátra*“ Budapešť IV., Zsibárus u. 7.

„*Velká pliaga sveta*“ výnde z tlače po februári s trikrát toľkým obsahom, jako je „*Velká Novina*“; objednať sa môže u Michala Vargu vo Vacove za 75 kr.

„*Naša Nádej*“, mesačník stojí na celý rok 80 kr. Veľmi prospešne poučuje ľud o sviatosti oltárnej. Vydáva ho kaplán Michal Varga vo Vacove (Vác).

„*Dom Tobijašov.*“ Výborné — asi 300 strán obsahujúce — dielo, ktoré každej rodine len vrele odporúčať môžeme. K dostaniu je za 65 kr. v Teplej (Lenge) pp. Bélabánya u dvp. farára *Richarda Osvalda.*

„*Velká novina*“ výborný sošit o la saletteskom tajemstve. Za 25 kr. sa môže objednať u redaktora „*Naša Nádej*“ vo Vacove.

„*Príprava ku spovedi*“. Modliaca knižka pre deti. Vo viazanom stave stojí 15 kr. Soslavenčil J. Janda. Vydala ju Lujza Csery, Budapest, VI. Podmaniczky u. 15.

Legenda, čítanie o svätých; cena viaz. v. 70. x. Vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnave,

3. Strova: Veľká biela hiza 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okruhlá: 7.00—7.30., tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 10.00.28.00. Hrach 8.50—13.00. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibuľa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—2.80. Slama. Na postielanie: 1.30—1.45. Žup 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ľadník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovedeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 060—080 zl. Trh na ovce: Dovedeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogramm 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajca 40—50. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Stanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. viksovky 420—440, stredné 350—365 ažené a vrázkované 380—340, blysk. remeň najlepší 150—155 prsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenička 7.95—8.60 zl. Raž 6.55—6.70 zl. Jačmeň na krm 4.10—4.45 zl. do páleníc 5.20—5.90 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.90—6.35. Kukurica: 3.45—3.50. Proso: 5.35—5.69. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50. Kr. norné semeno: 08.55—09.00.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné. Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

P. t.

S týmto uctive oznamujem, že chcúc sa samostatným učiniť, opustil som pod mestskou vežou nachodiaci sa assekuračný závod, a prijal som na vlastnú ruku hlavné zastupiteľstvo jednej staršej a v dobrom mene stojacej záručnej fond 24 millionov korún majúcej kresťanskej uh. kr. assekuračnej spoločnosti „Dunaj“ pre Trnavu s rozšíreným okolím. Prevzal som všetky odbory, asice: poistenie proti ohňu, krupobitiu a poistenie premávky s ktorými sa zaoberať chcem.

Dôvera ktorú som si posiaľ nadobudnul dá mi s istotou očakávať, že aj Vašnosť mňa po vypršaní svojej doterajšej assekurácie s preneseným težej počti.

Keď spolu ujistujem, že všetky obchodné smluvy, menovite pri požiarových škodách rýchlo a správne prevediem, prosím za láskavé prihlášky, a značím sa s hlbokou uctou

Teodor Karner

Moj nový práve teraz sa sriadiujúci závod nachodí sa v hrubej ulici v Trnave naproti mestskému domu.

VINCENT MOZSNY

odporúča k láskavému povšimnutiu preveleb. duchovenstva jeho najmodernejším nárokom zodpovedajúcu

FABRIKU NA ORGANY

V Prešporuku, Štefánia-út číslo 29

(vo vlastnom dome.)

Hotové organy vo veľkom počte, všetky do tohoto odboru patriace reparácie sa prijímajú a za levnú cenu zhotovuju.

Zvláštnejšie diela: v Nitre, kath. chrám G. Sz. Benedeku, Modore, Prešporuku: korunovací chrám, Nagy Magyar-e, Zurány-e Féltorony-e (mošoňská stolica) Bezeny-e P. Sz. György-e, Komjáth-e, N.-Ivánke, Sopornyi: farský chrám; Nagy-Macséd-i, Trenčianskych-Bánovcäch, Búr-Szt-György, Komárne, Tardos-Veselény, Nagy-Bucsán-e atd. atd.

TLAČIAREŇ

„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE

LEN VYDAVATEL'STVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

RÉTAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utcza číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

„BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.